

Beslut om ändringar i metoden för marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i kapacitetsberäkningsregion Baltikum

Beslut

1. Energimarknadsinspektionen (Ei) godkänner Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnät) förslag till ändringar av metoden för marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i kapacitetsberäkningsregion Baltikum, se bilaga 1.
2. Beslutet gäller under förutsättning att samtliga tillsynsmyndigheter i kapacitetsberäkningsregion Baltikum fattar ett beslut med samma innebörd.
3. Detta beslut kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Den 13 augusti 2021 godkände Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) metoden för den marknadsbaserade tilldelningsprocessen för kapacitet mellan elområden i kapacitetsregion Baltikum¹. Av beslutet framgick att de systemansvariga i den baltiska kapacitetsberäkningsregionen skulle skicka in en ny reviderad metod inom ett år. Den 3 augusti 2022 skickade de systemansvariga för överföringssystem i den baltiska kapacitetsberäkningsregionen in en förfrågan om förlängd tid för att lämna in förslag om ändring av metoden med tre månader och fick det förlängningen godkänd.

¹ [ACER Decision 10-2021 on the Baltic CCR methodology for market-based allocation 0.pdf \(europa.eu\)](#)

I kapacitetsberäkningsregion Baltikum ingår enligt ACERs beslut nr 06/2016² av den 17 november 2016 följande elområdesgränser och ansvariga systemansvariga för överföringssystem.

- a) Estland – Lettland, Elering AS och Augstprieguma tīkls;
- b) Lettland – Litauen, Augstprieguma tīkls och Litgrid AB;
- c) Estland – Finland, Elering AS och Fingrid Oyj;
- d) Litauen – Sverige, Litgrid AB och Svenska kraftnät;
- e) Litauen – Polen, Litgrid AB och PSE S.A.

Ansökan

Svenska kraftnät lämnade den 10 november 2022 in ett förslag till ändringar i metoden gällande den marknadsbaserade tilldelningsprocessen för kapacitet mellan elområden i den baltiska kapacitetsberäkningsregionen i enlighet med artikel 41.1 i kommissionens förordning (EU) 2017/2195 av den 23 november 2017 om fastställande av riktlinje för balanshållning avseende el (förordning (EU) 2017/2195). Förslaget togs fram av Svenska kraftnät tillsammans med de övriga systemansvariga för överföringssystem i kapacitetsberäkningsregion Baltikum.

Den 16 november 2022 mottog den sista tillsynsmyndigheten inom den baltiska kapacitetberäkningsregionen förslaget till ändring av metoden. Ändringarna innebar i huvudsak att möjliggöra så att de baltiska länderna kan maximera sin ekonomiska effektivitet och samtidigt garantera tillräckliga reserver vid en given tidpunkt.

Tillsynsmyndigheterna inom den baltiska kapacitetberäkningsregionen kom i nära dialog med varandra fram till att metodförslaget bör ändra eftersom förslaget inte var tillräckligt tydligt som ett fristående dokument samt inte tillräckligt detaljerat för att kunna godkännas. Tillsynsmyndigheterna i den baltiska kapacitetberäkningsregionen skickade därefter likalydande begäran om ändring enligt artikel 6.1 i förordning (EU) 2017/2195 till de systemansvariga för överföringssystem i den baltiska kapacitetberäkningsregionen. Den sista tillsynsmyndigheten begärde ändring den 16 maj 2023.

De systemansvariga för överföringssystemen i den baltiska kapacitetberäkningsregionen kom in med ett reviderat förslag till ändring av metoden. Den sista tillsynsmyndigheten tog emot metodförslaget den 1 augusti

² DECISION OF TUE AGENCY FOR THE COOPERATION OF ENERGY REGULATORS No 06/2016

2023. Det medför att det sista datumet för tillsynsmyndigheternas beslut är den 1 oktober 2023.

Innehållet i förslaget till ändringar i metoden

Svenska kraftnäts förslag till ändringar i metoden för den marknadsbaserade tilldelningsprocessen för kapacitet mellan elområden i kapacitetberäkningsregion Baltikum i enlighet med artikel 41.1 i förordning (EU) 2017/2195 framgår av bilaga 1. Ändringarna innebär bland annat att artikel 5 i metoden ska justeras på så vis att gränsvärdena ändras för den maximala mängden överföringskapacitet för att tilldela kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver. Mängden överföringskapacitet beräknas som en procentenhet av den gränsöverskridande kapaciteten på dagen före marknaden. Det standardiserade gränsvärdet för den maximala mängden överföringskapacitet ändras från 20 procent mellan två valfria elområden i kapacitetsberäkningsregionen till 50 procent mellan två valfria elområden inom Estland, Lettland och Litauen. Samtidigt minskar gränsvärdet till 10 procent för gränserna mellan två valfria elområden inom Sverige, Finland och Polen. För att lösa en situation där det standardiserade gränsvärdet inte är tillräckligt högt för att tillgodose systemansvariges efterfrågan på balanskapacitet, kan denna systemansvarige tillfälligt höja procentsatsen. I förslaget så har den maximala mängden överföringskapacitet ändrats från att tillfälligt uppgå till 50 procent mellan två valfria elområden i kapacitetsberäkningsregionen till att istället uppgå till 70 procent för gränser mellan två valfria elområden inom de baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen samt för länderna Sverige, Finland och Polen så får den maximala mängden överföringskapacitet tillfälligt uppgå till 20 procent.

I syfte att motivera de föreslagna förändringarna har de systemansvariga för den baltiska kapacitetsberäkningsregionen låtit genomföra två studier. Dessa studier handlar om prognosmetoder och effekten av att allokera stora volymer för utbyte av balanseringskapacitet eller delning av reserver. Studierna visar sammantaget att de högre gränsvärdena som föreslås är att föredra. Studierna visar också på att de högre gränsvärdena inte heller innebär några negativa effekter för Sverige, Finland och Polen, samtidigt som de skapar stora positiva effekter för de baltiska länderna.

Vidare har Svenska kraftnät föreslagit ändringar som innebär förtydliganden av metoden. De förtydliganden som gjorts i metoden syftar till bättre tydlighet och förståelse för hur metoden är uppbyggd och hur metoden ska genomföras.

Samråd

De systemansvariga för överföringssystemen i den baltiska kapacitetberäkningsregionen samrådde med marknadsaktörerna om förslagen mellan den 22 september 2022 till den 23 oktober 2022 i enlighet med artikel 10 i förordningen (EU) 2017/2195.

De berörda tillsynsmyndigheterna har samrått om de systemansvarigas metodförslag och gemensamt kommit fram till att de föreslagna ändringarna i metoden bör godkännas.

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

Kommissionens förordning (EU) 2017/2195

1. Syftet med denna förordning är att

- a) främja en effektiv konkurrens, icke-diskriminering och öppenhet på balansmarknader,
- b) öka effektiviteten i balansering samt effektiviteten hos europeiska och nationella balansmarknader,
- c) integrera balansmarknader och främja möjligheter till utbyte av balanstjänster och samtidigt bidra till driftsäkerhet,
- d) bidra till en effektiv och långsiktig drift och utveckling av elöverföringssystemet och elsektorn i unionen och samtidigt underlätta ett effektivt och konsekvent funktionssätt av dagen före-, intradags- och balansmarknader,
- e) säkerställa att upphandlingen av balanstjänster är rättvis, objektiv, öppen och marknadsbaserad och gör att man kan undvika onödiga inträdeshinder för nya aktörer, bidra till likviditeten på balansmarknaderna samtidigt som man förhindrar otillbörlig snedvridning på den inre marknaden för el,
- f) underlätta deltagande av efterfrågeflexibilitet, inbegripet aggregering av anläggningar och energilagring, och samtidigt säkerställa att de konkurrerar med andra balanstjänster på lika villkor och, vid behov, agera oberoende när de betjänar en enda förbrukningsanläggning,
- g) underlätta deltagandet av förnybara energikällor och stödja uppnåendet av Europeiska unionens mål för utbyggnaden av förnybar elproduktion (artikel 3.1).

2. Vid tillämpningen av denna förordning ska medlemsstater, relevanta tillsynsmyndigheter och systemansvariga

a) tillämpa principerna om proportionalitet och icke-diskriminering,

b) säkerställa öppenhet,

c) tillämpa principen om optimering mellan högsta totala effektivitet och lägsta totala kostnader för alla berörda parter,

d) säkerställa att systemansvariga för överföringssystem så långt som möjligt utnyttjar marknadsbaserade mekanismer för att säkerställa nätsäkerhet och nätstabilitet,

e) säkerställa att utvecklingen av termins-, dagen före- och intradagsmarknaderna inte äventyras,

f) respektera det ansvar som anförtrotts den relevanta systemansvariga för överföringssystemet för att trygga systemsäkerheten, även enligt krav i nationell lagstiftning,

g) samråda med berörda systemansvariga för distributionssystem och ta hänsyn till möjlig inverkan på deras system,

h) ta hänsyn till överenskomna europeiska standarder och tekniska specifikationer (artikel 3.2).

3. Förslagen till följande villkor eller metoder, och eventuella ändringar av dessa, ska vara föremål för godkännande av alla tillsynsmyndigheter i den berörda regionen, nämligen

[...]

h) för varje kapacitetsberäkningsregion, metoden för en marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i enlighet med artikel 41.1, (artikel 5.3.h).

6. Om godkännandet av villkor eller metoder i enlighet med punkt 3 i denna artikel eller av en ändring i enlighet med artikel 6 kräver ett beslut av fler än en tillsynsmyndighet ska de relevanta tillsynsmyndigheterna samråda, samordna och driva ett nära samarbete med varandra för att nå en överenskommelse. Om byrån avger ett yttrande ska detta yttrande beaktas av de relevanta

tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheter, eller byrån om den är behörig, ska fatta beslut om de inlämnade villkoren eller metoderna i enlighet med punkterna 2, 3 och 4 inom sex månader från det att byrån eller den relevanta tillsynsmyndigheten tagit emot villkoren eller metoderna eller, i förekommande fall, från det att den sista tillsynsmyndigheten tagit emot villkoren eller metoderna. Perioden ska börja dagen efter den dag då förslaget lämnades in till byrån i enlighet med punkt 2, till den sista berörda tillsynsmyndigheten i enlighet med punkt 3 eller, i tillämpliga fall, till den relevanta tillsynsmyndigheten i enlighet med punkt 4 (artikel 5.6).

7. Om de relevanta tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå någon överenskommelse inom den period som avses i punkt 6, eller på deras gemensamma begäran, eller på byråns begäran i enlighet med artikel 5.3 tredje stycket i förordning (EU) 2019/942, ska byrån anta ett beslut om de inlämnade förslagen till villkor eller metoder inom sex månader, i enlighet med artikel 5.3 och artikel 6.10 andra stycket i förordning (EU) 2019/942 (artikel 5.7).

1. Om byrån, en relevant tillsynsmyndighet eller samtliga relevanta tillsynsmyndigheter gemensamt begär en ändring för att godkänna de villkor eller metoder som lämnats in i enlighet med artikel 5.2, 5.3 respektive 5.4, ska de berörda systemansvariga för överföringssystemen senast två månader efter begäran från byrån eller de relevanta tillsynsmyndigheterna gemensamt lämna in ett förslag till ändrade villkor eller metoder för godkännande. Byråns eller de relevanta tillsynsmyndigheterna ska besluta om de ändrade villkoren eller metoderna inom två månader från det att de lämnats in (artikel 6.1).

2. Om de relevanta tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå någon överenskommelse om villkor eller metoder inom tidsfristen på två månader, eller på deras gemensamma begäran, eller på byråns begäran i enlighet med artikel 5.3 tredje stycket i förordning (EU) 2019/942, ska byrån anta ett beslut om ändringar av villkor eller metoder inom sex månader, i enlighet med artikel 5.3 och artikel 6.10 andra stycket i förordning (EU) 2019/942. Om de berörda systemansvariga för överföringssystemen inte kan lämna in ett förslag till ändrade villkor eller metoder ska det förfarande som föreskrivs i artikel 4 tillämpas (artikel 6.2).

3. Varje systemansvarig för överföringssystem ska offentliggöra följande information så fort den blir tillgänglig :

[...]

j) Godkända metoder som avses i artiklarna 40, 41 och 42 minst en månad före ansökan (artikel 12.3.j).

1. Två eller flera systemansvariga för överföringssystem får på eget initiativ eller på begäran av deras relevanta tillsynsmyndigheter i enlighet med artikel 37 i direktiv 2009/72/EG inrätta ett förslag om tillämpningen av en av följande processer:

[...]

b) Marknadsbaserad tilldelningsprocess i enlighet med artikel 41 (artikel 38.1.b).

1. Marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi och för utbyte av balanskapacitet eller delning av reserver som används i en samoptimerad eller marknadsbaserad tilldelningsprocess ska grunda sig på det faktiska eller förväntade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden (artikel 39.1).

2. Det faktiska marknadsvärdet för kapacitet mellan elområden för utbyte av energi ska beräknas baserat på bud från marknadsaktörer på dagen före-marknaderna, och beakta, där så är relevant och möjligt, de förväntade buden från marknadsaktörer på intradagsmarknaderna (artikel 39.2).

3. Det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av balanskapacitet som används i en samoptimerad eller en marknadsbaserad tilldelningsprocess ska beräknas på grundval av bud på balanskapacitet som lämnats in till funktionen för optimering av kapacitetsupphandling i enlighet med artikel 33.3 (artikel 39.3).

4. Det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för delning av reserver som används i en samoptimerad eller marknadsbaserad tilldelningsprocess ska beräknas på grundval av kostnader för upphandling av balanskapacitet som undvikits (artikel 39.4).

5. Det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden ska baseras på en av följande alternativa principer:

a) Användning av transparenta marknadsindikatorer som offentliggör marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden .

b) Användning av en metod som gör det möjligt att exakt och tillförlitligt bedöma marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden.

Det uppskattade marknadsvärdet för kapacitet mellan elområden för utbyte av energi mellan elområden ska beräknas baserat på de förväntade skillnaderna i marknadspriserna på dagen före- och, där så är relevant och möjligt, intradagsmarknaderna mellan elområden. Vid beräkningen av det uppskattade marknadsvärdet ska ytterligare relevanta faktorer som påverkar efterfrågan och produktionsmönstren i de olika elområdena beaktas (artikel 39.5).

6. Effektiviteten av metoden för uppskattning i enlighet med punkt 5 b, inklusive en jämförelse mellan de uppskattade och faktiska marknadsvärdena för kapaciteten mellan elområden, får ses över av de relevanta tillsynsmyndigheterna. Om avtalet ingås högst två dagar före tillhandahållandet av balanskapaciteten får de relevanta tillsynsmyndigheterna, efter denna översyn, fastställa en annan gräns än den som anges i artikel 41.2 (artikel 39.6).

1. Senast två år efter denna förordnings ikraftträdande får alla systemansvariga för överföringssystem i en kapacitetsberäkningsregion utarbeta ett förslag till en metod för en marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver. Denna metod ska gälla för utbyte av balanskapacitet eller delning av reserver med en avtalsperiod som inte överstiger en dag och där avtalet ingås högst en vecka före tillhandahållandet av balanskapaciteten. Metoden ska inkludera

a) anmälningsprocessen för användningen av den marknadsbaserade tilldelningsprocessen,

b) en detaljerad beskrivning av hur man fastställer det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver, och det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi, och om tillämpligt, det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi och det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver,

c) en detaljerad beskrivning av prissättningsmetoden, systemet för garanterad kapacitet och fördelning av intäkter från överbelastning för kapacitet mellan elområden som har tilldelats bud i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver via den marknadsbaserade tilldelningsprocessen,

d) processen för att definiera den maximala volymen av tilldelad kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver i enlighet med punkt 2 (artikel 41.1).

2. Kapacitet mellan elområden som tilldelas enligt en marknadsbaserad process ska begränsas till 10 % av den tillgängliga kapaciteten för utbyte av energi för det tidigare relevanta kalenderåret mellan respektive elområden, eller, för nya sammanlänknings, 10 % av den totala installerade tekniska kapaciteten för dessa nya sammanlänknings.

Denna volymbegränsning behöver inte tillämpas om avtalet ingås högst två dagar före tillhandahållandet av balanskapaciteten eller, för elområdesgränser med likströmssammanlänknings, tills den samoptimerade tilldelningsprocessen är harmoniserad på unionsnivå i enlighet med artikel 38.3 (artikel 41.2).

3. Denna metod ska grunda sig på en jämförelse av det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver och det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi, eller en jämförelse av det uppskattade värdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver och det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi (artikel 41.3).

4. Prissättningsmetoden, systemet för garanterad kapacitet och fördelning av intäkter från överbelastning för kapacitet mellan elområden som har tilldelats i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver via den marknadsbaserade tilldelningsprocessen ska säkerställa lika behandling med den kapacitet mellan elområden som tilldelats för utbyte av energi (artikel 41.4).

5. Kapacitet mellan elområden som tilldelas i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver via den marknadsbaserade tilldelningsprocessen ska endast användas i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver och därtill hörande utbyte av balansenergi (artikel 41.5).

Ellagen (1997:857)

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen (12 kap. 1b §).

Ei:s motivering till beslutet

De formella kraven på ansökan och beslutsprocessen

Svenska kraftnäts ansökan har kommit in i tid. Vidare har Svenska kraftnät tillsammans med de övriga berörda systemansvariga för överföringssystem konsulterat förslaget genom ett offentligt samråd i enlighet med artikel 10 i förordningen (EU) 2017/2195. Ei har samordnat detta beslut med övriga tillsynsmyndigheter inom kapacitetsberäkningsregion Baltikum. De formella kraven på beslutsprocessen är därmed uppfyllda.

Prövning i sak

Svenska kraftnät har i sin ansökan om ändring av metoden för den marknadsbaserade tilldelningsprocessen för överföringskapacitet mellan elområden i kapacitetberäkningsregion Baltikum dels förtydligat själva metoden, dels gjort vissa ändringar i sak.

När det gäller de förtydliganden som gjorts av metoden bidrar dessa ändringar enligt Ei till en ökad förståelse för hur själva metoden är uppbyggd och hur metoden ska genomföras.

När det gäller ändringarna i sak avser dessa ändringar de maximala volymer som de systemansvariga tillåts tillämpa för att tilldela kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver. De nya gränsvärdena som förslås är uppdelade, med ett gränsvärde för Estland, Lettland och Litauen samt ett gränsvärde för Sverige, Finland och Polen. Denna uppdelning bidrar till att kapacitetsutnyttjandet ökar. De nya gränsvärdena för de baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen är högre än gränsvärdena i den nuvarande metoden och även högre än de gränsvärden som anges i artikel 41.2 i förordning (EU) 2017/2195. De nya gränsvärdena som förslås för Sverige, Finland och Polen är lägre i nuvarande metod och är i enlighet med gränsvärdena som anges i artikel 41.2 i förordning (EU) 2017/2195.

De systemansvariga för överföringssystem inom kapacitetsberäkningsregion Baltikum har presenterat två studier som visar att de högre gränsvärdena inte innebär några negativa effekter för Sverige, Finland och Polen samtidigt som de skapar stora positiva effekter för de baltiska länderna. Såvitt Ei kan bedöma ger därför metodändringarna positiva effekter på marknaden. Mot denna bakgrund, och då artikel 39.6 förordning (EU) 2017/2195 tillåter de relevanta

tillsynsmyndigheterna att fastställa andra gränsvärden än vad som anges i artikel 41.2 samma förordning, gör Ei bedömningen att även de föreslagna ändringarna i sak i metoden kan godkännas.

Beslutet i detta ärende förutsätter för sin giltighet att samtliga tillsynsmyndigheter inom kapacitetsberäkningsregion Baltikum fattar nationella beslut med samma innebörd.

Detta beslut kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Hur man överklagar

Information om hur man överklagar finns i bilaga 2, Så här gör du för att överklaga beslutet.

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Caroline Törnqvist. Vid den slutliga handläggningen deltog även enhetschefen Elin Broström samt analytikerna Linda Tjäder och Bashe Abdirahman Hussein, den sistnämnde föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Caroline Törnqvist

Bashe Abdirahman Hussein

Beslutet publiceras i e-diariet som nås via Ei:s webbplats.

Bilagor

- 1 Ansökan- Baltic proposal to EBGL Article 41 20230716 CLEAN
- 2 Så här gör du för att överklaga beslutet

Skickas till

Affärsverket svenska kraftnät

ACER – Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter